

שני יזמים נפגשו בכנס והתחילו להקים חברה יחד - אחרי חמישה חודשים הגיעו הצרות

השופט הכלכלי חאלד כבוב הכריע באחרונה בסכסוך בין שני יזמים שהחליטו לשתף פעולה בתחום האנרגיה, סיכמו להקים חברה - והקשר ביניהם התפוצץ לפני הקמתה ■ הפסיקה מתווה את התנאים להתקיימות שותפות בין הצדדים וקובעת מתי הפרידה תהיה נטולת זכויות

06:28 03.01.2021 מאת: **אפרת נוימן**

שני יזמים או יותר מחליטים לחבור זה לזה לטובת מיזם משותף או לכל מטרה אחרת, ולשם כך הם מסכמים על הקמת חברה חדשה שבאמצעותה יפעלו. מסיבות שונות, חולף זמן עד שהם מקימים את החברה ובינתיים הם חותמים על הסכם מייסדים ומתחילים בעבודה המשותפת. אם בסופו של דבר שיתוף הפעולה לא יוצא לפועל והחברה לא קמה — הדבר יכול להיות מקור לסכסוכים.

נשאלת השאלה: מהו המעמד המשפטי של שיתוף הפעולה ביניהם? במלים אחרות, מה מגיע לכל אחד מהם, אם בכלל, כשהקשר מסתיים?

הצורך בתשובה לשאלה זו מתגבר אם לשיתוף הפעולה היו תוצרים (למשל, פטנטים), אם המיזם המשותף קיבל מענקים או אם אחד השותפים ממשיך לבדו במיזם ורוצה להכניס אליו משקיעים חדשים. אותם משקיעים יבקשו לוודא שהם נכנסים לחברה "נקייה", ללא טענות לזכויות בה מצד אחרים. אם יש טענות כאלה או שאלה לגבי זכויות של שותפים מהעבר, הדבר עלול להקשות על המיזם לגייס כספים.

באחרונה הכריע השופט הכלכלי חאלד כבוב בסכסוך בין שני שותפים במיזם שסיכמו על הקמת חברה — אבל שיתוף הפעולה ביניהם התפוצץ בטרם זו הוקמה. כבוב התאים את פסק הדין לעולם הסטארט-אפים, ובחן בו תנאים שונים. לבסוף, כבוב דחה את תביעת היזם שנשאר בחוץ, וקבע כי הנסיבות אינן מעידות על שותפות.

שורשי הסכסוך

המקרה עסק בסכסוך בין יואב קוטלרסקי, מהנדס מחשבים וחשמל, לבין דניאל שוואב, יזם בתחום האנרגיה והבעלים של חברת ברייטמרג'. ב-2017 קיבל שוואב הצעה מחברה אמריקאית לפיתוח משותף של טכנולוגיה חדשנית מבוססת בינה מלאכותית בתחום רשתות חשמל אוטונומיות, במטרה לקבל מענק מקרן BIRD (קרן דו-לאומית של ישראל וארה"ב למחקר ופיתוח תעשייתי). בהמשך התקבל אישור עקרוני למענק.

בקיץ 2018 פגש שוואב את קוטלרסקי והציע לו להצטרף למיזם כמנהל תפעול ראשי. השניים חתמו על הסכם מייסדים, וקבעו כי עד סוף ינואר 2019 יעבור המיזם כולו לחברה חדשה שיקימו שניהם — ועד אז תתקיים הפעילות בברייטמרג'.

בהסכם ביניהם נקבע כי אם החברה לא תוקם בתוך שנה, הם יקבעו מועד חדש וידונו בהמשך שיתוף הפעולה ביניהם. עוד נקבע כי עם הקמת החברה, שוואב יהיה המנכ"ל וקוטלרסקי ימשמש מנהל התפעול הראשי; כל אחד מהם יחזיק ב-44% מהמניות, והיתרה תוקצה לטובת אופציות לעובדים ויועצים; וכל אחד מהם יהיה חבר בדירקטוריון של החברה החדשה. בסעיף חשוב נוסף בהסכם נקבע כי זכות המייסדים למניות תהיה אחרי תקופת הבשלה של שנה (כלומר בקיץ 2019).

כשהתקרב המועד שנקבע להקמת החברה החדשה, שוואב ביקש לבחון את השארת הפעילות בבריטמרג' משיקולי מס. בתחילת 2019 השניים המשיכו לדון בכך, ושוואב הציג נימוק נוסף, שלפיו הקמת חברה חדשה יכולה לסכן את המענק מקרן BIRD. קוטלרסקי התעקש על הקמת חברה חדשה שתקלוט את הפעילות, ואף אמר כי בכונתו לפנות לקרן ולבקש שהמענק יעבור לחברה החדשה שתוקם — וכך עשה.

כששוואב גילה את הפנייה של קוטלרסקי, הוא ביקש מהקרן להתעלם ממנה, חסם את תיבת המייל של קוטלרסקי ואת הרשאתו בשרתים שבהם השתמש בעבודתו במיזם, ואמר לו כי הוא אינו מעוניין בו כשותף ובכיר במיזם.

באפריל 2019, לאחר שלא עלה בידי השניים להגיע להסכמות, הגיש קוטלרסקי תביעה נגד שוואב ובריטמרג', ודרש לראות ביחסים ביניהם שותפות שמכוחה יהיה על שוואב לרכוש ממנו את זכויותיו. בינתיים, חלק מכספי המענק הועברו לטובת המיזם.

בבית המשפט, המחלוקת בין הצדדים התמקדה בשאלה האם מתקיימת בין השניים שותפות לא רשומה. בפקודת השותפויות מוגדרת שותפות כ"חבר בני אדם שהתקשרו בקשרי שותפות", וקשרי שותפות מוגדרים "קשרים שבין בני אדם המנהלים יחד עסק לשם הפקת רווחים, למעט הקשרים שבין חברי תאגיד שהואגד לפי דין אחר". הכלל הוא שבחירה בצורת התאגדות אחרת תשלול קיום של שותפות, אך השופט כבוב ציין כי במקרים חריגים אפשר לסווג את היחסים שנוצרו לפני הקמת החברה כשותפות.

בית המשפט העליון קבע שלושה תנאים לקיומה של שותפות: קיומו של עסק; שני אנשים או יותר שמנהלים את העסק במשותף; ומניע משותף להפקת רווחים.

בפסיקה נקבעו אינדיקציות שונות שיכולות לסייע לקביעה אם קשר מסוים מהווה הלכה למעשה שותפות במובן המשפטי, ובהן כוונת הצדדים להיות שותפים והשתתפותם ברווחים; הצגתם לציבור כשותפים; זכותם להשתתף בניהול העסק; ההשקעה הראשונית של כל אחד מהם; והעובדה שהכנסת שותף או עובד דורשת את הסכמת הצדדים לשותפות.

לא ניתן להסיק שהיתה שותפות בין הצדדים

נטל ההוכחה של קיום יחסי שותפות מוטל על מי שטוען לקיומם, והשופט כבוב פסק כי קוטלרסקי לא הצליח להרים את הנטל הזה. כבוב קבע כי לפי ההסכם, כוונת הצדדים היתה להקים חברה שבמסגרתה יפעל המיזם, ולשם כך הם ניסחו את המתווה להקמת החברה וחלוקת ההון התפקידי; ומשכוננה לא יצאה לפועל והחברה לא הוקמה — לא ניתן להסיק כי היתה באותו שלב שותפות בין הצדדים.

את מסקנתו תמך כבוב בתקופה הקצרה של שיתוף הפעולה, וכן בכך שפיתוח המוצר שבבסיס המיזם עדיין לא הסתיים, ולא הניב רווחים. בנוסף קבע כבוב כי התנאי שלפיו רק אחרי שנה יתגבשו הזכויות של הצדדים בחברה, מעיד על כך שהם לא סברו שמתקיימים ביניהם יחסי שותפות בפועל.

כבוב הזכיר גם את הפנייה של התובע לקרן BIRD, שבה ציין כי עד שתוקם החברה החדשה, הקניין הרוחני, שהוא תוצר של העבודה שהשקיע במשך חמישה חודשים, שייך לו באופן אישי. "גישה זו ודאי אינה משקפת תפישה של התובע כי קיימת שותפות בינו לבין הנתבע". לגישתו, המסקנה היתה זהה גם במקרה שבו הצדדים היו מחליטים כי לא תוקם חברה חדשה, וכי המיזם ימשיך לפעול במסגרת ברייטמרג'.

עוד קבע השופט כבוב כי התובע לא הוכיח כי פיתח את הקוד עבור המיזם. הוא ציין כי אף שהתובע הקדיש מזמנו למיזם, אין מדובר במעורבות מהותית שמעידה על ניהול המיזם כשותפות מלאה. לפיכך, לא נוצרו יחסי שותפות.

עו"ד נרדה בן צבי, שותפה וראש מחלקת ההיי-טק והקניין הרוחני במשרד יעקב סלומון ליפשיץ' ושות', שייצגה את שוואב בתביעה עם עו"ד אירן קריפק, אומרת כי מדובר בפסק דין בעל השלכות חשובות. לדבריה, "מכיוון שברוב המקרים יזמים החוברים יחד להקמת מיזם משותף, אינם מעוניינים ליצור שותפות - ופסק הדין מתווה את הכללים שיאפשרו להם להבהיר טוב יותר את כוונותיהם ואת רצונותיהם המשותפים, ובכך לצמצם את הסיכונים הכרוכים ביזמות".